

RAFTO

«Vi bare kØdder!»

av Solveig Moldrheim, PhD, undervisningsleder i Raftostiftelsen

Nimali: *Vet du hva som er såå irriterende, Solveig? Oh my God! Det er sånn – de kommer til deg «du er såå tynn», og så «Jeg bare tulla!».*

Solveig: *Ja, ja.*

Khadija: *Du kødder ikke.*

Nimali: *Du kødder ikke, du sa det på ekte, liksom! «Du har så stygg sminke», «Jeg bare tulla!» (...)*

Legitimerer krenkelsen

Nimali: *Vet du hva som er såå irriterende, Solveig? Oh my God! Det er sånn – de kommer til deg «du er såå tynn», og så «Jeg bare tulla!».*

Solveig: *Ja, ja.*

Khadija: *Du kødder ikke.*

Nimali: *Du kødder ikke, du sa det på ekte, liksom! «Du har så stygg sminke», «Jeg bare tulla!»*

Avslører at «jeg bare tuller» kamouflerer krenkelsen

Nimali: *Vet du hva som er såå irriterende, Solveig? Oh my God! Det er sånn – de kommer til deg «du er såå tynn», og så «jeg bare tulla!».*

Solveig: *Ja, ja.*

Khadija: *Du kødder ikke.*

Nimali: *Du kødder ikke, du sa det på ekte, liksom! «Du har så stygg sminke», «Jeg bare tulla!»*

Hvorfor «Vi bare kører?»

Premiss:

- Det er lov å kører
- Det er bra å kører
- Vi skal ha humor – en sterk norm om humor

Humor-teori

- Superiority theory
- Relief theory
- Incongruity theory

Humor – noen egenskaper

- På grunn av normen – et sterkt sosialt virkemiddel
- Humor er risikofylt, risikerer:
 - 1) ikke å være morsom,
 - 2) å fornærme noen
- Humor læres, men oppleves spontan og er ureflektert
- Humor disiplinerer og bygger gruppe

Når humor krenker:

- Ureflektert – lett å rekruttere – «bestikker» tilhørerne
- Andres latter som krenker, ikke nødvendigvis innholdet i det som sies, en kan føle at humoren avslører lojaliteter
- Humor kan ha andre mål enn å få folk til å le; underliggende og ubevisste motiver – for eksempel å degradere, latterliggjøre

Bygge gruppe + tabu + overdrivelsen

Kalle: *Altså, jeg skal ikke lyge, altså sånn når jeg er med et par kompiser av meg, så er det sånn ofte vi kan kødde masse om ting sånn som dette som er veldig seriøse, sånn for eksempel jøder, vi kan si masse helt syke ting om det, men det er ikke for å være fornærmende, altså det er ikke for å være frekk mot de, **det er for vår egen humor**, sant, vi synes at det er, bare er tidig **fordi vi synes det er så sykt å si**, vi hadde aldri sagt det offentlig, vi hadde aldri sagt det til en sånn person, vi vil jo de ikke noe vondt, men altså.*

Et behov for frigjøring av spenning, tension, anspenhet

Kalle: Jeg skjønner at folk med den kulturen kan bli veldig fornærmet av at folk driver og tuller med det så mye hele tiden. Men jeg tenker at det er ganske fint hvis de som er fra en annen kultur er med på dette her selv. Fordi da kan de vise at de kan ha litt humor på det liksom.

Likeverdige relasjoner?

For de som er fra en annen kultur kan si masse som er typisk om oss også, som vi kan være med og kødde på, så det er samme greiene. De kan være like mye med på det som vi.

Solveig: Så du ønsker at vi skal ha mer selvironi?

Kalle: Ja, jeg synes at det, altså jeg synes det er en bra ting hvis vi kan ha humor på det, at vi kan ha det gøy om det sammen, i stedet for at noen av oss går rundt og snakker om ting vi ikke har peiling på, og så blir andre lei seg.

Men på den andre siden: undertrykkelsesmekanismer

Jeg har hatt kompiser, som jeg fortsatt er kompiser med, men som tillater seg å dra veldig grove spøker på bekostning av meg, men som de også vil at jeg skal le av. (...) Så skjønte jeg etter hvert – det er ikke rart at jeg sliter med å være meg selv, jeg har egentlig bare hørt veldig mye negativt om min person egentlig for at de skal føle seg komfortable rundt meg.

Jamal 26 år, til NRK

Forsvarsstrategi

Sara: Jeg kan faktisk fortelle noe som er litt morsomt. Fordi at jeg har hørt så mange jødevitser at jeg bestemte meg for å kontrollere dem, så jeg tok en jødevits på russekortet mitt. (...) jeg vil heller at det er jeg som gjør narr av meg selv enn at andre gjør det. (...) Fordi jeg er stolt som jøde, og jeg vil virke som det og måten du gjør det er å ha selvironi.

Sara risikerer:

- Å fornærme andre jøder
- Å legitimere vitsene

Men hun kan oppnå:

- Å unngå å bli utsatt for vitsene selv
- Høyere status for jøder som gruppe
- Høyere status for seg selv

Humor har kraft til å forstyrre maktbalansen

Solveig: *Men, de episodene fra barnehagen, da, hva er du husker derifra?*

Frank: *Ja, det er jo mye med håret mitt, da, og så er det det at jeg brun, så jeg var alltid «bæsj», kongen av bæsj, jeg pleide alltid å si at de andre var fuglebæsj, da, hehehhehe.*

